

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 września 2015 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSO Jacek Bajak
Protokolant:	protokolant sądowy Justyna Chojecka

po rozpoznaniu w dniu 19 sierpnia 2015 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa P. M. (1)

przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Finansów, Prokuraturze Rejonowej (...), Komisji Nadzoru Finansowego w W., Prokuratorowi Generalnemu, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego

o zapłatę

I. oddała powództwo;

II. zasądza od P. M. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 3 600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Pozwem z 18 marca 2015 r. P. M. (1) wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa – reprezentowanego przez Ministra Finansów, Prokuraturę Rejonową W.-W., Komisję Nadzoru Finansowego, Prokuratora Generalnego i Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego kwoty 197 712,13 zł i 63 680,84 zł, wraz z odsetkami ustawowymi oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu /k. 53 – pismo procesowe/.

W uzasadnieniu swego stanowiska wskazał, że Skarb Państwa na podstawie art. 422 k.c. stał się pomocnikiem brytyjskiej spółki (...) w przywłaszczeniu pieniędzy powoda wpłaconych przez niego na lokaty, gdyż ww. organy państwa nie dopełniły swoich obowiązków wynikających z ratyfikowanych konwencji i prawa krajowego, pomimo że spółka (...) działała nielegalnie.

W odpowiedzi na pozew Skarb Państwa wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda kosztów procesu. Pozwany podniósł, że nie można zarzucić jego organom działania ani zaniechania połączonego ze świadomością ułatwienia spółce (...) dokonania czynu zabronionego i pozostającego w związku ze szkodą powoda /k. 58-77 – odpowiedź na pozew/.

Postanowieniem z 19 sierpnia 2015 r. Sąd ustalił wartość przedmiotu sporu na kwotę 261 393 zł /k. 268 – protokół/.

Sąd ustalił, co następuje: w 2007 r. w Wielkiej Brytanii zarejestrowano spółkę (...), znaną jako (...), która świadczyła usługi finansowe. Spółka była własnością obywatela polskiego, prowadziła działalność na terytorium Polski, oferując tzw. kontrakty lokacyjne /k. 122-123 – pismo z 13.08.2012 r./.

(...) przyjmował środki pieniężne od licznych osób fizycznych i na ich wnioski, zobowiązując się do zwrotu całej kwoty powiększonej o odsetki umowne na poziomie 8-15% po oznaczonym czasie. Działalność (...) w Polsce wywoływała zarówno pochwały ze strony prywatnych podmiotów (...) – lipiec 2011 r.), jak i podejrzenia o nierzetelność oraz była przedmiotem postępowania przygotowawczego od 2008 r. (...) umieszczono na liście ostrzeżeń KNF. Spółka nie miała zezwolenia KNF na wykonywanie czynności bankowych i stał na stanowisku, że w jego przypadku zezwolenie nie jest wymagane. Dochodzenie w sprawie wykonywania przez (...) czynności bankowych bez zezwolenia zostało umorzone w 2009 r., lecz wkrótce wszczęto kolejne postępowanie wskutek wniosku KNF. W toku śledztwa wystąpiono do brytyjskich organów kontroli finansowej o udzielenie obszernych informacji, co trwało od lutego 2010 r. do lutego 2012 r., a następnie zebrane dane poddano analizie biegłych sądowych do spraw ekonomii i finansów oraz bankowości. W maju 2012 r. działalność (...) ujawniono w audycji telewizyjnej w negatywnym świetle, co wywołało lawinowe zrywanie umów z (...) przez jego klientów /k. 44, k. 80-102, k. 106-110 – wydruki stron internetowych, k. 114-121 – zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, k. 149-256 – akt oskarżenia/.

W dniu 14 czerwca 2012 r. P. M. (1) złożył w (...) S.A. zlecenie przelewu kwoty 113 720,20 zł na rachunek bankowy (...) /k. 11 – historia rachunku/. Okres trwania umowy między P. M. (1) i (...) miał wynosić 60 miesięcy, oprocentowanie – 15% /k. 13 – aneks/. P. M. (1) złożył też w dniu 12 lipca 2012 r. dyspozycje przelania na rachunek (...) kwoty 29 481,43 zł, 30 502,44 zł i 24 008,06 zł /k. 15-17 – potwierdzenia umorzenia jednostek/.

W połowie lipca 2012 r. (...) przestał spłacać zobowiązania wobec klientów z tytułu „kontraktów lokacyjnych” /k. 149-256 – akt oskarżenia/.

W dniu 23 lipca 2012 r. założyciel i właściciel (...) – jedyna osoba kierująca spółką – usłyszał zarzut popełnienia przestępstwa /k. 122-123 – pismo z 13.08.2012 r./ . W grudniu 2014 r. akt oskarżenia przeciw niemu został skierowany do sądu /k. 124 – pismo z 05.01.2015 r., k. 147-148 – pismo z 31.12.2014 r., k. 149-256 – akt oskarżenia/.

P. M. (1) wystosował do (...), Skarbu Państwa – Ministra Finansów, Komisji Nadzoru Finansowego, Prokuratury Generalnej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Prokuratury Rejonowej W.-W. wezwania do zapłaty wartości środków wpłaconych na lokaty /k. 18-23 – wezwania/.

Wezwane podmioty odmówiły uznania roszczeń P. M. (1) /k. 24-27, k. 31-33 – odpowiedzi na wezwania/.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wyżej wskazanych dokumentów, których wiarygodność nie była kwestionowana, a Sąd z urzędu nie znalazł podstaw by je podważyć.

Sąd zważył, co następuje: powództwo podlegało oddaleniu.

Jako podstawę odpowiedzialności Skarbu Państwa powód wskazał zaniechania państwowych jednostek organizacyjnych i zaniedbanie obowiązków wynikających z Konstytucji, Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności wraz z Protokołem nr 1, Konwencji Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz finansowaniu terroryzmu, ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, ustawy o prokuraturze, ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu, ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym. Sposób postępowania wymienionych w pozwie organów miał – zdaniem powoda – prowadzić do tolerowania nielegalnej działalności (...) i pozbawienia deponentów ich własności, którą przywłaszczył (...).

Odpowiedzialność Skarbu Państwa z tytułu bezprawnego działania reguluje przede wszystkim art. 417 k.c. Na powodzie spoczywał ciężar wykazania, że zachowanie pozwanego było bezprawne, że powód poniósł szkodę oraz, że pomiędzy bezprawnym zachowaniem pozwanego a szkodą zachodzi adekwatny związek przyczynowy.

Należy jednocześnie podkreślić, że na podstawie art. 417¹ k.c.:

- jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie aktu normatywnego, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu niezgodności tego aktu z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą (§ 1),

- jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej (§ 2),

- jeżeli szkoda została wyrządzona przez niewydanie orzeczenia lub decyzji, gdy obowiązek ich wydania przewiduje przepis prawa, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu niezgodności z prawem niewydania orzeczenia lub decyzji, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej (§ 3),

- jeżeli szkoda została wyrządzona przez niewydanie aktu normatywnego, którego obowiązek wydania przewiduje przepis prawa, niezgodność z prawem niewydania tego aktu stwierdza sąd rozpoznający sprawę o naprawienie szkody (§ 4).

Powód nie przedstawił żadnego prejudykatu świadczącego o niezgodności z prawem decyzji, orzeczeń, itp., zapadających w sprawie karnej przeciwko osobie kierującej działalnością (...), bądź w postępowaniach administracyjnych w przedmiocie prawidłowości rejestracji i raportowania tej działalności. Nie został zgłoszony żaden prejudykat w zakresie wadliwości niewydania orzeczenia lub decyzji w tego rodzaju postępowaniach – przez prokuratorów lub organy nadzoru finansowego.

Sąd nie dopatrzył się też podstaw do uznania jakoby szkoda powoda miała wynikać z niewydania aktu normatywnego przewidzianego do uchwalenia na mocy innych przepisów. Sąd nie stwierdził istnienia takiego obowiązku, nałożonego wprost na któryś z ww. organów Państwa, a którego realizacja mogła w jakikolwiek sposób zmienić sytuację powoda. Podstawą odpowiedzialności Skarbu Państwa nie może być brak uchwalenia dowolnego aktu normatywnego, którego źródłem i potrzeb istnienia strona upatruje w ogólnych ideach, przesłankach praworządności, słuszności, itp., choćby wskazanych w międzynarodowych konwencjach. Do zaistnienia tego typu odpowiedzialności Państwa niezbędne jest, aby w przepisach prawa jasno sformułowano, iż dany akt ma być wydany.

W niniejszym przypadku nie zaszła żadna z sytuacji wskazanych w art. 417¹ k.c.

Znaczna część zarzutów powoda opiera się na „życzeniowej” interpretacji wybiórczych przepisów (ustawa z 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, ustawa z 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym, ustawa z 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego), nie mającej odzwierciedlenia w rzeczywistym brzmieniu tych regulacji. Powód upatruje w nich istnienia obowiązków organów państwowych, o jakich w ww. przepisach nie ma mowy i przypisuje im skutki, jakich ustawodawca nie przewidział.

Wracając do oceny roszczenia w świetle art. 417 § 1 k.c. Sąd zważył, że nie budzi wątpliwości, iż Skarb Państwa za pośrednictwem swoich funkcjonariuszy nie wywołał żadnego bezpośredniego uszczerbku w majątku powoda. Nie miało miejsca wyłączenie – czy to prawidłowe, czy też wadliwe. Powód podjął samodzielną decyzję o zawarciu umowy cywilnoprawnej (przy czym powód stał na stanowisku, że zawarł umowę o charakterze umowy lokaty bankowej, a właściciel (...) podtrzymywał, że zawierał z kontrahentami umowy pożyczek) ze spółką, w której Skarb Państwa nie posiadał udziałów, ani wpływów. Powód skorzystał w ten sposób właśnie z zagwarantowanej w porządku prawnym swobody dysponowania swoją własnością.

W polskim prawie funkcjonuje kilka poziomów zabezpieczeń dostępnych każdemu obywatelowi przed utratą majątku wskutek działań innych podmiotów prywatnych, a do relewantnych w niniejszej sprawie należy możliwość zapoznania się z listą ostrzeżeń KNF w stosunku do podmiotów niezapewniających dostatecznego bezpieczeństwa powierzonych im środków, powództwo cywilne przeciwko dłużnikowi o zapłatę, zgłoszenie wierzytelności w postępowaniu upadłościowym dłużnika – o ile dojdzie do upadłości; a pośrednio: odpowiedzialność karna za przestępstwa przeciwko mieniu – o funkcji prewencyjnej. Istnieje możliwość zgłaszania roszczeń cywilnych w sprawie

karnej. Państwo nie może odpowiadać za każdy przypadek powstania uszczerbku w majątku obywatela, jeżeli on sam podjął określone decyzje inwestycyjne. Wnioski powoda w zakresie powinności Państwa, leżące u podstaw powództwa, są zniekształcone wskutek wysnuwania ich post factum, gdy śledztwo wykazało już nieprawidłowości w działalności (...). Było to jednak wynikiem rozbudowanej analizy popartej wiedzą specjalistyczną biegłego do spraw finansowych i bankowości. Na obecnym etapie łatwo jest stawiać tezę, że (...) nie powinien być zostac dopuszczony do funkcjonowania, gdyż celem zarządu było zawłaszczenie „depozytów”, a co więcej, że okoliczność ta była oczywista już dawno. To właśnie działanie wymienionych w pozwie statio fisci – Komisji Nadzoru Finansowego, która wystąpiła z zawiadomieniem do organów ścigania i Prokuratury Rejonowej W.-W., która wszczęła postępowanie (następnie prowadzone przez Prokuratora Okręgowego w Warszawie) – doprowadziło do postawienia zarzutów osobie kierującej (...).

Faktem jest, że pierwsze dochodzenie w sprawie (...) zostało umorzone. Niemal natychmiast jednak wszczęto śledztwo, które pozostawało w toku w czasie, gdy powód dokonywał wpłat na rzecz (...), a informacja o tej okoliczności była łatwo dostępna, co wynika z przykładowych wydruków doniesień prasowych złożonych przez pozwanego – co najmniej równie łatwo dostępna, jak informacja o umorzeniu uprzedniego postępowania kilka lat wstecz.

(...), na który powód wielokrotnie się powoływał nie jest żadnym odznaczeniem państwowym. Zgodnie z doniesieniem prasowym przedstawionym przez powoda jest to „projekt, którego celem jest wyłonienie ulubionych marek polskich konsumentów (...). Podczas badania Polacy wskazują, jakim markom ufają i z których usług oraz produktów najchętniej korzystają”. Organizatorami konkursu są podmioty prywatne, a podstawą wyboru – opinie klientów. Przyznanie (...) oznacza jedynie, że w czasie, gdy zbierano te opinie oferta (...) znajdowała uznanie kontrahentów (przynajmniej w porównaniu z ofertą banków). Wówczas jeszcze (...) dokonywał pewnych zwrotów środków z „kontraktów lokacyjnych”.

Ostrzeżenia publiczne KNF mają na celu zwrócenie informacji potencjalnym klientom, że pewne podmioty funkcjonujące na rynku finansowym nie mają, zdaniem Komisji, stosownego zezwolenia. Chodzi o to, by klienci świadomie podejmowali decyzję o skorzystaniu z ich usług, gdyż powierzanie środków finansowych takim podmiotom może być niebezpieczne. Skoro wyspecjalizowane organy ścigania (jakimi są prokuratura czy policja) prowadziły śledztwo w sprawie działalności (...), to tym bardziej powód winien był wykazać się szczególną ostrożnością przed zawarciem umowy z tą spółką. Pamiętać należy o paremii *volenti non fit iniuria*.

Akt pomocnictwa deliktowego (art. 422 k.c.) wymaga po stronie pomocnika świadomości udzielania pomocy w dokonaniu skonkretyzowanego czynu niedozwolonego. Aby przypisać podmiotowi pomocnictwo, trzeba wykazać, że był on świadomy, iż pomaga sprawcy głównemu w bezprawnym zachowaniu mogącym spowodować szkodę w mieniu powoda. Strona powodowa nie udowodniła elementu świadomości po stronie pozwanego. Nie może być zatem mowy o solidarnej odpowiedzialności Skarbu Państwa za zobowiązania (...).

Ponadto, do chwili obecnej powód nie podjął, bądź nie ujawnił, jakichkolwiek kroków skierowanych bezpośrednio przeciwko swojemu dłużnikowi, w celu udowodnienia, że środki pieniężne udzielone (...) zostały przez niego bezpowrotnie utracone w pełnej wysokości. Sąd miał na uwadze ustalenia poczynione w śledztwie w przedmiocie znacznej liczby osób poszkodowanych działaniem prezesa (...), utraty przez spółkę środków o wielkiej wartości na rynku forex i w wyniku inwestycji w upadające przedsiębiorstwa, jednak nie może to stanowić automatycznie przyczyny wystąpienia na drogę sądową przeciwko Skarbowi Państwa (niezależnie od braku innych przesłanek odpowiedzialności), podczas gdy dłużnikiem powoda był i pozostaje (...). Powód nie dążył nawet do wykazania, iż poniósł trwałą szkodę, a wykorzystał przysługujące mu środki ochrony (powództwo cywilne, art. 299 § 1 kodeksu spółek handlowych). Hipotetycznie nadal istnieje opcja, że część zobowiązań (...) może zostać spłacona.

Skoro powód nie udowodnił by zachowanie Skarbu Państwa było bezprawne, to oczywistym jest, że nie można przyjąć by pozwany wyrządził mu szkodę w wysokości 197 712,13 zł i 63 680,84 zł, a także by pomiędzy zachowaniem pozwanego a szkodą na jaką powołuje się powód zachodził adekwatny związek przyczynowy w rozumieniu art. 361 § 1 k.c. Dla stwierdzenia związku przyczynowego nie wystarcza jakiegokolwiek powiązanie przyczynowe między

zachowaniem a powstaniem lub zwiększeniem szkody, gdyż musi to być związek przyczynowy normalny (por. SN z 3 lipca 2008 r. IV CSK 127/08, M. Praw. 2009, nr 19, s.1065).

Na marginesie Sąd stwierdził, że argumentacja powoda skonstruowana na podstawie wymienionych przez niego orzeczeń była chybiona, zważywszy przedmiot niniejszego postępowania.

Powód przywołał tezę zaczerpniętą z uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 31.01.2001 r. (sygn. P 4/99), iż art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji zapewnia „ochronę prawa każdego do niezakłóconego korzystania ze swego mienia”. Powód pominął, że powyższe stwierdzenie padło w sprawie rozstrzygnięcia o zgodności z Konstytucją niektórych przepisów o dziedziczeniu gospodarstw rolnych, a szersza wypowiedź Trybunału Konstytucyjnego brzmiała: „Nawiązując do stanowiska ETPCz przedstawionego w uzasadnieniu orzeczenia z 13 czerwca 1979 r. w sprawie Marckx przeciwko Belgii, Trybunał Konstytucyjny uznał, iż art. 1 Protokołu nr 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oznacza ochronę prawa każdego do niezakłóconego korzystania ze swego mienia, a więc w konsekwencji przepis ten ma zastosowanie tylko do własności przysługującej w danej chwili określonej osobie. Nie gwarantuje on natomiast prawa do nabywania mienia zarówno w drodze dziedziczenia, jak i w inny sposób (zob. także orzeczenie z 28.10.1987 r. w sprawie Inze przeciwko Austrii; A. 126). Można więc wobec tego stwierdzić, że ochroną konwencyjną ustanowioną przez art. 1 Protokołu nr 1 Konwencji objęta jest swoboda rozrządzania własnym majątkiem na wypadek śmierci, nikt natomiast nie może powoływać się na ten przepis jako podstawę roszczeń do nabycia majątku osoby zmarłej. (...) Zarzut naruszenia art. 1 Protokołu nr 1, chroniącego wykonywanie uprawnień wynikających z już nabytego statusu właściciela, ale niegwarantującego nikomu nabycia własności, Trybunał Konstytucyjny uznał zatem za nieuzasadniony”. W realiach niniejszej sprawy odwoływanie się przez powoda P. M. (1) do ww. poglądu Trybunału Konstytucyjnego jest całkiem chybione.

Powód powołał się również na interpretację art. 140 k.c., dokonaną przez Sąd Najwyższy w uchwale z 16.07.1980 r. (sygn.. III CZP 45/80), jednak sprawa przed SN dotyczyła ustanawiania służebności osobistej w sprawie o dział spadku. Stany faktyczne sprawy niniejszej i sprawy rozstrzyganej przez Sąd Najwyższy nie są w najmniejszym stopniu podobne, a rozważania prawne nie nadają się do przeniesienia wprost z owej sprawy do niniejszego postępowania.

W sprawie toczącej się przed ETPCz ze skargi Irlandii przeciwko Wielkiej Brytanii (nr 5310/71, wyrok z 18.01.1978 r.) tłem były krwawe rozruchy społeczne mające miejsce na terenie Irlandii Północnej w latach 70. XX w., które skutkowały wdrożeniem przez tamtejsze władze akcji masowych aresztów, zatrzymań, przesłuchań, itp., teoretycznie wymierzonych w IRA, łączących się dalej z niehumanitarnym traktowaniem osób zatrzymanych, bez żadnej kontroli sądowej. Przedmiotem analizy było prawo do wolności i godnego traktowania w świetle art. 3, 5, 6 i 14 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności

W sprawie ze skargi Pauli Marckx i jej córki przeciwko Belgii (nr 6833/74, wyrok z 13.06.1979 r.) przyczyną sporu było obowiązywanie ówczesnie w tym kraju dyskryminujących przepisów regulujących status prawny dzieci nieślubnych i ich relacji – również majątkowych – z rodziną biologiczną, przy czym obywateli krępował szereg wymogów i ograniczeń, m.in. w dysponowaniu majątkiem na rzecz nieślubnego dziecka i w jego prawach do sukcesji. Trybunał stwierdził, że doszło do naruszenia art. 14 Konwencji w zw. z art. 1 Protokołu nr 1.

W sprawie ze skargi Johanny Airey przeciwko Irlandii (nr 6289/73, wyrok z 09.10.1979 r.) okoliczności dotyczyły sądowego postępowania o separację, zaś skarżąca podnosiła, że istniejące przepisy, brak efektywnego systemu pomocy prawnej oraz rażąco wysokie koszty, na jakie narażeni są małżonkowie występujący o separację, sprawiły, iż nie była w stanie uzyskać ochrony swoich słusznych praw.

W sprawie ze skarg obywateli szwedzkich E. Sporrunga i I.M. Lönnroth (nr 7151/75 i 7152/75, wyrok z 23.09.1982 r.) Szwecji zarzucono, że na mocy decyzji władz publicznych skarżący – jako właściciele nieruchomości – przez 25 lat (w pierwszym przypadku) i 12 lat (w drugim przypadku) byli pozbawieni możliwości pełnego dysponowania swoją własnością. Nieruchomości skarżących były przez ten czas wstępnie zakwalifikowane do wywłaszczenia pod

rozbudowę systemu dróg i usług publicznych, nie było dozwolone ich samowolne przebudowywanie/rozbudowywanie, a ich wartość ucierpiała, zaś ostatecznie do wywłaszczenia nie doszło.

W sprawie ze skargi obywatela holenderskiego i jego córki przeciwko Holandii (nr 8978/80, wyrok z 26.03.1985 r.) spór dotyczył przeszkód natury prawnej, jakie skarżący napotkali dążąc do pociągnięcia do odpowiedzialności karnej osoby, która dopuściła się przestępstwa wobec skarżącej – nieletniej cierpiącej na niedorozwój umysłowy. Luka w przepisach kodeksu karnego sprawiła, że postępowanie prowadzące do skazania winnego okazało się niemożliwe. W praktyce pozwalało to unikać kary osobom dopuszczającym się przestępstw seksualnych na szkodę nieletnich powyżej 16 roku życia, lecz niezdolnych – biorąc uwagę stan rozwoju – do złożenia odpowiedniej skargi do organów ścigania. Stwierdzenie istnienia pozytywnych obowiązków Państwa w sferze ochrony praw obywateli padło w odniesieniu do art. 8 Konwencji, traktującego o życiu prywatnym i rodzinnym, ochronie mieszkania i korespondencji.

W sprawie ze skargi Jensa Soeringa przeciwko Wielkiej Brytanii (nr 14038/88, wyrok z 07.07.1989) skarżący – obywatel niemiecki, aresztowany na terytorium Wielkiej Brytanii – zarzucił, że jego ekstradycja do USA w związku z oskarżeniem o zabójstwo, popełnione w stanie zaburzonej oceny psychicznej własnego postępowania, łamie art. 3 Konwencji, gdyż naraża go na cierpienie wywołane oczekiwaniem na karę śmierci. Trybunał orzekł o warunkowym naruszeniu ww. artykułu.

W sprawie ze skargi Hectora Cruz Varasa i jego rodziny przeciwko Szwecji (nr 15576/89, wyrok z 20.03.1991 r.) podstawą faktyczną było podjęcie przez ten kraj decyzji o wydaleniu skarżących, będących obywatelami Chile, poszukującymi azylu politycznego.

W sprawie ze skargi Josepha Keegana przeciwko Irlandii (nr 16969/90, wyrok z 26.05.1994 r.) skarżący był ojcem nieślubnego dziecka, które matka skierowała do adopcji bez jego zgody, a w postępowaniach przed sądami krajowymi ojcu odmówiono statusu umożliwiającego zablokowanie tej adopcji. Nie zdołał on uzyskać pieczy nad dzieckiem. Trybunał stwierdził, że doszło do naruszenia praw skarżącego poprzez umożliwienie adopcji w tajemnicy przed naturalnym ojcem i natychmiastowe umieszczenie dziecka u kandydatów na rodzinę adopcyjną, natomiast nie badał czy art. 8 Konwencji wprowadzał pozytywny obowiązek ustanowienia w prawie krajowym instytucji określonego kształtu, nadających ojcu automatyczne uprawnienia.

W sprawie ze skargi Maurizia Botty przeciwko Włochom (nr 21439/93, wyrok z 24.02.1998 r.) skarżący – osoba niepełnosprawna – powołał się na fakt, że w miejscu gdzie spędzał wakacje, wbrew przepisom krajowym nie został zapewniony dostęp dla niepełnosprawnych do prywatnych plaż, a Państwo nie kontrolowało postępowania zarządców plaż i nie respektowało swoich obowiązków. Skarga odwoływała się do art. 8 i 14 Konwencji. Trybunał nie znalazł podstaw do ich zastosowania.

W sprawie ze skargi Herberta Wille'go przeciwko Lichtensteinowi (nr 28396/95, wyrok z 28.10.1999 r.) skarżący powołał się na naruszenie jego prawa wolności wypowiedzi przez głowę Państwa, która w reakcji na publiczne przedstawienie przez skarżącego jego poglądów co do interpretacji prawa Lichtensteinu, uprzedziła, że nie powoła już więcej skarżącego do pełnienia funkcji publicznych (prezesa sądu administracyjnego).

W sprawie ze skargi Ernsta Beyelera przeciwko Włochom (nr 33202/96, wyrok z 05.01.2000 r.) ustalono, że skarżący nabył dzieło sztuki (obraz) uznane przez władze włoskie za szczególnie istotne pod względem historycznym i artystycznym oraz objęte prawem pierwokupu przez Państwo. Włochy zażądały wyjaśnienia kwestii własności dzieła i okresowo zatrzymywały obraz pod swoją pieczę, niezasadnie – zdaniem Trybunału – zwlekając z realizacją swego prawa pierwokupu przez pięć lat, wstrzymując w tym czasie możliwość dysponowania obrazem przez skarżącego.

W sprawie ze skarg Alexandre'a de Almeidy Garrett'a, José Mascarenhas'a Falcão i innych przeciwko Portugalii (nr 29813/96 i 30229/96, wyrok z 11.01.2000 r.) u źródeł sporu leżało wywłaszczenie nieruchomości skarżących na cele reformy rolnej i wieloletnie opóźnienie Państwa w wypłacie pełnej kwoty należnego odszkodowania, które przewidziane było w przepisach prawa krajowego.

W sprawie ze skargi Bogumiły Rucińskiej przeciwko Polsce (nr 33752/96, decyzja z 27.01.2000 r.) skarżąca powoływała się na okoliczność zakupu w 1944 r. działki gruntu, stanowiącej część majątku ziemskiego, który następnie na mocy dekretu o reformie rolnej przejęto na rzecz Skarbu Państwa, zaś skarżącej odmówiono wypłaty odszkodowania. Żądania skarżącej były związane z późniejszymi postępowaniami administracyjnymi i sądowymi przed organami krajowymi, mającymi na celu restytucję mienia, a które zakończyły się niepowodzeniem. Orzeczenie ETPCz nie było korzystne dla skarżącej.

W sprawie J.S. i innych przeciwko Polsce (nr 33945/96, decyzja z 23.03.2000 r.), w której grupa obywateli domagała się rekompensaty za pracę przymusową w latach 50-tych XX w. w wojskowych batalionach pracy, ETPCz rozważył, że nie jest funkcją art. 6 Konwencji regulowanie treści cywilnego prawa krajowego, a art. 1 Protokołu nr 1 nie jest podstawą do kierowania wobec Państwa żądania wypłaty świadczeń emerytalno-rentowych konkretnego rodzaju i wysokości, „kreowania” świadczeń na żądanie obywatela, bez podstaw w prawie krajowym.

W sprawie ze skargi Henryka Seligmana przeciwko Polsce (nr 33583/96, decyzja z 14.09.2000 r.) spór dotyczył nakazania – w drodze decyzji administracyjnej – skarżącemu, aby przywrócił do stanu poprzedniego przepływ wód przez jego nieruchomość, a który skarżący samowolnie zmodyfikował, w sposób niekorzystny dla otoczenia. Bezczyнность skarżącego spowodowała przymusowe przeprowadzenie prac melioracyjnych na jego działce. Trybunał nie dopatrzył się naruszenia przepisów Konwencji.

W sprawie ze skargi Ryszarda Zwierzyńskiego przeciwko Polsce (nr 34049/96, wyrok z 19.06.2001 r.) skarżący był spadkobiercą właściciela nieruchomości wywłaszczonej na cele użyteczności publicznej, prowadzącym m.in. z udziałem Skarbu Państwa, kilka spraw sądowych i sądowno-administracyjnych w przedmiocie zwrotu tej nieruchomości, zasiedzenia, działu spadku. Podmiotami dokonującymi naruszeń praw skarżącego były bezpośrednio jednostki państwowe zajmujące sporną nieruchomość i prowadzące dotyczące jej postępowania – jak stwierdził Trybunał – przewlekłe.

W sprawie ze skargi Pelagii Marii Potockiej, Piotra Potockiego-Radziwiłła, Doroty Potockiej-Radziwiłł, Anny Potockiej i Izabeli d’Ornano przeciwko Polsce (nr 33776/96, wyrok z 04.10.2001 r.) stan faktyczny wyglądał w ten sposób, iż skarżący byli spadkobiercami przedwojennego właściciela nieruchomości warszawskiej objętej działaniem dekretu o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. st. Warszawy, którego wniosek o przyznanie własności czasowej przez kilkadziesiąt lat nie został rozpoznany, zaś władze państwowe odmówiły zwrotu nieruchomości. Przedmiotem rozważań Trybunału nie był w ogóle objęty art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji.

W sprawie ze skargi Montany Loreny Mikulić przeciwko Chorwacji (nr 53176/99, wyrok z 07.02.2002 r.), powstałej na kanwie procesu o ustalenie ojcostwa, Trybunał uwzględnił skargę z uwagi na naruszenie art. 8 Konwencji, a także zważywszy na naruszenie prawa skarżącej do rozstrzygnięcia jej roszczeń w rozsądnym terminie.

W sprawie ze skargi Sovtransavto Holding przeciwko Ukrainie (nr 48553/99, wyrok z 25.07.2002 r.) przedmiotem sporu było postępowanie organu ukraińskiej jednostki samorządu terytorialnego w sprawie prywatyzacji spółki publicznej oraz zmiany wysokości jej kapitału zakładowego, przez co udział skarżącego spadł z 49% do ok. 20%, a następnie – działania ukraińskich sądów i centralnych organów władzy wykonawczej, które opierały się, zdaniem skarżącego (spółki rosyjskiej), na przyczynach politycznych, przy czym rząd Ukrainy wywierał na sądy bezprawne naciski. Trybunał uznał, że doszło do naruszenia art. 6 Konwencji przez naruszenie prawa skarżącego do sprawiedliwego rozpoznania jego sprawy przez niezawisły sąd. Trybunał w istocie wysunął też tezę, że Państwo posiada pozytywne obowiązki w zakresie ochrony praw prywatnych osób fizycznych i prawnych w sporach majątkowych między sobą. Trybunał wskazał jednak, że polega to na zapewnieniu efektywnego dostępu do sądu i zagwarantowaniu sprawiedliwego procedowania w postępowaniach przed sądami krajowymi.

W sprawie ze skargi Andrzeja Iwanowicza Nowoselowa przeciwko Rosji (nr 66460/01, wyrok z 02.06.2005 r.) skarżący był byłym więźniem, który odbył karę półrocznego pozbawienia wolności w niehumanitarnych warunkach,

przeludnionych celach, bez dostatecznej ilości ciepłej wody, środków czystości i powietrza, opieki medycznej itp. Trybunał stwierdził naruszenie art. 3 Konwencji.

W sprawie ze skargi Waltraud Storck przeciwko Niemcom (nr 61603/00, wyrok z 16.06.2005 r.) skarżąca opierała się na okolicznościach, że była kilkakrotnie hospitalizowana psychiatrycznie wbrew swojej woli, z powodu błędnej diagnozy będąc poddawana leczeniu powodującym efekty uboczne, a po ucieczce ze szpitala została sprowadzona do niego siłą przez Policję, zaś roszczenia które po latach zgłosiła przeciwko lekarzom i klinice zostały oddalone przez krajowy sąd odwoławczy. Prawo niemieckie nakładało ówczesnie na placówki opieki psychiatrycznej obowiązek posiadania państwowej licencji. Trybunał w świetle art. 5 Konwencji uznał za wadliwe postępowanie Państwa, które zamiast udzielić skarżącej pomocy, wspomogło jej bezprawne przetrzymywanie poprzez działanie Policji, a ówczesnie nie posiadało żadnego systemu pomocy ofiarom niesłusznej przymusowej hospitalizacji psychiatrycznej, umieszczonym w placówce bez orzeczenia sądu.

Sytuacja powyższa o tyle różni się od okoliczności sprawy zawisłej przed Sądem Okręgowym, że powód P. M. (1) podjął samodzielną decyzję o zadysonowaniu swoimi środkami finansowymi, powierzając je podmiotowi, wobec którego jednostka nadzoru finansowego utrzymywała ostrzeżenie o braku gwarancji bezpieczeństwa zwrotu tych środków, a organy ścigania prowadziły śledztwo wobec jej prezesa.

W sprawie toczącej się ze skargi Henryka Zawadki przeciwko Polsce (nr 48542/99, wyrok z 23.06.2005 r.) okoliczności faktyczne koncentrowały się wokół zacieklego sporu, jaki skarżący i jego była partnerka prowadzili od 1996 r. o syna, naprzemiennie występując do sądów i organów ścigania oraz siłą przejmując pieczę nad dzieckiem, aż w 2000 r. matka zabrała chłopca za granicę. W krajowym postępowaniu sądowym doszło do przewlekłości. Stwierdzenie istnienia pozytywnych obowiązków Państwa w sferze ochrony praw obywateli padło w odniesieniu do art. 8 Konwencji.

W sprawie ze skargi Anatola Păduraru przeciwko Rumunii (nr 63252/00, wyrok z 01.12.2005 r.) skarżący podał, że jego ojciec był właścicielem nieruchomości znacjonalizowanych w roku 1950, o których zwrot wystąpił skarżący i które do czasu rozstrzygnięcia tego żądania nie powinny być zbyte. Pomimo tego, władze publiczne sprzedały nieruchomości osobom trzecim, czyniąc zwrot niemożliwym.

W sprawie ze skargi Dumitru Popescu przeciwko Rumunii (nr 71525/01, wyrok z 26.04.2007 r.) Trybunał rozpatrywał problem zastosowania wobec skarżącego podsłuchu bez jednoznacznego pozwolenia prokuratora i wykorzystania tak zdobytego materiału dowodowego o niejednoznacznej wiarygodności do wydania wyroku skazującego.

W sprawie zawisłej przed ETPCz ze skargi Ināry Blumbergi przeciwko Łotwie (nr 70930/01, wyrok z 14.10.2008 r.) skarżąca opierała swoje żądania na tej okoliczności, że została pozbawiona własności w drodze zawłaszczenia ruchomości z jej miejsca zamieszkania w czasie, gdy przebywała w areszcie. Postępowanie karne w sprawie zaboru rzeczy skarżącej prowadzone było przez łotewski wymiar sprawiedliwości – policję i prokuratora – od 1995 r., a pierwsze zarzuty wobec konkretnych potencjalnych sprawców przestępstwa zostały postawione w 2003 i 2005 r., przy czym ustalenia poczynione przez prokuratora nie rokowały szans na skuteczne pociągnięcie sprawców do odpowiedzialności i odzyskanie przez skarżącą jej utraconego majątku. W toku długotrwałych postępowań prowadzonych w sprawie kradzieży, Ināra Blumberga składała skargi na czynności (bezczynność) organów śledczych, co skutkowało stwierdzeniem przez organy nadrzędne, iż w sprawie dopuszczono się naruszenia przepisów łotewskiej procedury karnej. Poszkodowana wystąpiła też na drogę cywilną przeciw Państwu, lecz sąd krajowy odmówił prowadzenia sprawy z przyczyn formalnych – dotyczących opłat sądowych i składania załączników. Rozpoznając skargę ETPCz rozważył, że przepisy ówczesnego łotewskiego Kodeksu Postępowania Karnego nakładały na prokuratora lub sąd obowiązek zabezpieczenia mienia osoby aresztowanej, jeżeli pozostawiała ona je bez dozoru, jak też wyznaczały ścisłe procedury rozpoznawania skarg i wniosków stron, a odpowiednie postępowanie na szczeblu krajowym doprowadziło do dyscyplinarnego ukarania konkretnych funkcjonariuszy publicznych za niedopilnowanie majątku skarżącej. Powyższe okoliczności, jak i wadliwości stwierdzone w toku postępowań karnych, nie były – zdaniem Trybunału – tej wagi, aby uzasadniać odpowiedzialność Łotwy wobec obywatelki. Trybunał stwierdził, że nie doszło do naruszenia Protokołu nr 1 do Konwencji. Trybunał nie przyznał skarżącej odszkodowania o wartości

utraconego majątku, lecz świadczenie odpowiadające zadośćuczynieniu za naruszenie prawa skarżącej do sądu przez przedwczesną odmowę rozpoznania jej powództwa cywilnego z przyczyn formalnych, jako że Trybunał dopatrywał się naruszenia art. 6 Konwencji.

W sprawie ze skargi Nahide Opuz przeciwko Turcji (nr 33401/02, wyrok z 09.06.2009 r.) ustalono, że skarżąca była przez szereg lat ofiarą przemocy domowej ze strony męża, który spowodował obrażenia także u jej matki. Wielokrotnie wszczynano postępowania karne przeciwko mężowi skarżącej, był on również aresztowany, jednak kolejne doniesienia były wycofywane przez skarżącą i jej matkę. Niektóre z incydentów wiązały się z użyciem niebezpiecznych narzędzi, kilkakrotnie skarżąca i jej matka były hospitalizowane. Zwróciły się do władz o udzielenie im ochrony przewidzianej w prawie krajowym, który to wniosek nie został należycie potraktowany do czasu, gdy mąż skarżącej zastrzelił jej matkę. Trybunał wskazał na istnienie pozytywnych obowiązków Państwa w ochronie życia i zdrowia swych obywateli i niedostatki tej ochrony w przedmiotowym przypadku, a jednocześnie wytknął tureckim organom, iż nie skorzystały z istniejących ówczesnie w prawie krajowym środków mogących zwiększyć bezpieczeństwo ofiar przemocy.

Powód sformułował swoje stanowisko z powołaniem się na liczne fragmenty ww. orzeczeń i decyzji, hasła i tezy – oczywiście zrozumiałe i podyktowane przepisami prawa międzynarodowego, ale w odniesieniu do stanu faktycznego spraw, w których zostały sformułowane. Każdej z tych tez z osobna nie sposób odmówić słuszności, jednak padły one w sprawach co do zasady zupełnie odmiennych niż rozpoznawana przez tut. Sąd, natomiast powód ułożył z nich odpowiadającą mu całość. Uzasadnienia swego stanowiska powód nie może wprost upatrywać w argumentacji zaprezentowanej przez inny podmiot orzekający, i to w przypadkach, gdzie szkoda lub krzywda – nie zawsze potwierdzona – miała wynikać ze sposobu prowadzenia spraw sądowych i administracyjnych, odmowy dostępu do sądu, przewlekłości, wadliwej nacjonalizacji gruntów rolnych, wywłaszczenia nieruchomości pod drogi publiczne, pierwokupu państwowego, nakładania i wykonywania sankcji pozbawienia wolności, udzielania azylu, ekstradycji, wkroczenia w życie rodzinne.

Reasumując, powództwo jako niezasadne w całości podlegało oddaleniu.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i wyrażonej w nim zasadzie odpowiedzialności za wynik procesu. Pierwotna wartość przedmiotu sporu wskazana przez powoda wynosiła 197 713 zł. Do dnia zamknięcia rozprawy powód nie złożył oświadczenia o cofnięciu powództwa w jakiegokolwiek części. Z tego względu Sąd zasądził na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 3 600 zł, tytułem kosztów zastępstwa procesowego, na podstawie § 4 ust. 2 i § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, w zw. z art. 99 k.p.c., jak też art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa.